

Βασιλεύουσας άρωμα

Γιάννης Μ. Ντοκμετζιόγλου
Καθηγητής Χειρουργικής Α.Π.Θ.

Με πρωτοβουλία των φοιτητών του ΙΑ΄ εξαμήνου της Γ΄ Χειρουργικής Κλινικής και κυρίως του κ. Σωτήρη Χαραλαμπίδη (ιατρού σήμερα) που βοήθησε σημαντικά καθώς και δική μου, οργανώθηκε εξαήμερο (12-17 Αυγούστου) ταξίδι-προσκύνημα στη ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ.

Είχα την τύχη να γεννηθώ και να μεγαλώσω στην Κωνσταντινούπολη (Φανάρι) και έχω την τιμή να είμαι απόφοιτος της ιστορικής Μεγάλης του Γένους Σχολής. Λόγω του γεγονότος αυτού εδώ και 15 χρόνια σε όλα ανεξαιρέτως τα τμήματα των ΙΑ΄ εξαμήνων της Γ΄ Χειρουργικής Κλινικής στα πλαίσια των μαθημάτων πραγματοποιώ δύο ενότητες μαθημάτων-οδοιπορικών με ιστορικά στοιχεία που αφορούν η μία στην Κωνσταντινούπολη και η άλλη στις αλησμόνητες πατρίδες της Μικράς Ασίας, Ιωνία, Καππαδοκία, που είναι

η γη των προγόνων μου, και Πόντο. Η ανταπόκριση των φοιτητών στις ενότητες αυτές ήταν και είναι πάντα μεγάλη, γι' αυτό και οργανώθηκε το ταξίδι αυτό στην Κωνσταντινούπολη με τα ιστορικά μνημεία του βυζαντινού και του νεοελληνικού πολιτισμού.

Στα πλαίσια του ταξιδιού, μας υποδέχθηκε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Παναγιώτατος κ.κ. Βαρθολομαίος Α΄ μετά τον εσπερινό της 14^{ης} Αυγούστου 2008 στον αυλόγυρο της ιστορικής βυζαντινής εκκλησίας Παναγίας της Μουχλιώτισσας (φωτογρ.). Ο ναός αυτός βρίσκεται στο Φανάρι δίπλα στη Μεγάλη του Γένους Σχολή. Οικοδομήθηκε, πιθανόν το 1285, στον χώρο ενός προγενέστερου μοναστηριού, από τη Μαρία Παλαιολογίνα, κόρη του αυτοκράτορα Μιχαήλ Παλαιολόγου Η΄, ο οποίος απελευθέρωσε την Κωνσταντινούπολη από

τους Φράγκους το 1262. Η πριγκίπισσα Μαρία παντρεύτηκε τον Μογγόλο ηγεμόνα Χουλαγκού και ζούσε στη Μογγολία, όμως μετά τη δολοφονία του συζύγου της επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, ίδρυσε τη μονή και έγινε μοναχή με το όνομα Μελάνη. Το όνομα της εκκλησίας προέρχεται από την ελληνική απόδοση της σλαβικής λέξης για τη Μογγολία (Mogyla). Είναι η μόνη βυζαντινή εκκλησία της Κωνσταντινούπολης που από την ίδρυσή της δεν έγινε ποτέ τζαμί και εξακολουθεί να λειτουργεί μέχρι σήμερα με την προσωπική εντολή (φιρμάνι) του Πορθητή, η οποία είναι αναρτημένη μέσα στον ναό. Η εντολή αυτή δώριζε τον ναό στη μητέρα του αρχιτέκτονα Χριστόδουλου ως ένδειξη ευγνωμοσύνης για την ανέγερση του πανέμορφου τεμένους, στον χώρο του ναού των Αγίων Αποστόλων, το οποίο φέρει το όνομά του (Φατίχ Τζαμί) και περιέχει τη σαρκοφάγο του.

Επισκεφθήκαμε και ξεναγηθήκαμε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο στον ναό του Αγίου Γεωργίου καθώς και στην Παναγία των Βλαχερνών στην οποία εψάλη για πρώτη φορά το 626 μ.Χ. ο Ακάθιστος Ύμνος.

Στην Πρίγκηπο, το μεγαλύτερο από τα Πριγκηπόννησα, μας υποδέχθηκε ο μητροπολίτης Πριγκηποννήσων σεβασμιώτατος κ. Ιάκωβος στην εκκλησία της Παναγίας. Με τις ενέργειες του σεβασμιωτάτου επισκεφθήκαμε και ξεναγηθήκαμε στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, η οποία ιδρύθηκε το 1844 στο παλιό βυζαντινό μοναστήρι της Αγίας Τριάδας. Η βιβλιοθήκη της σχολής θεωρείται μια από τις πλουσιότερες στον κόσμο, με χιλιάδες βιβλία πολλά από τα οποία είναι σπανιότατα. Η Θεολογική Ακαδημία έκλεισε το 1971 και το Λύκειο το 1984.

Επισκεφθήκαμε τη Μονή της Ζωοδόχου Πηγής (Μπαλουκλί) με το θαυματουργό αγίασμα. Ο ιστορικός ναός κτίστηκε επί Ιουστινιανού πιθανότατα το 560 μ.Χ. Ο σημερινός κτίστηκε το 1833. Στον προαύλιο χώρο του ναού υπάρχουν οι τάφοι των Πατριαρχών και των ευεργετών του Πατριαρχείου.

Επισκεφθήκαμε επίσης τον ναό της Αγίας Τριάδας στο Πέρα που ανακαινίσθηκε πρόσφατα (το 2002) και είναι ο μεγαλύτερος ορθόδοξος ναός της Πόλης.

Επισκεφθήκαμε και ξεναγηθήκαμε στα ιστορικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Πόλης, με πρώτη τη Μεγάλη του Γένους Σχολή που ιδρύθηκε

το 1454 από τον Γεννάδιο Σχολάριο, πρώτο Πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης μετά την άλωση. Το σημερινό μεγαλόπρεπο κτίριο εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 1882. Η Σχολή αυτή θεωρείται η πρώτη Ακαδημία Γραμμάτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και πνευματικό κέντρο των ομογενών. Το Ζωγράφειο Γυμνάσιο και Λύκειο αρρένων που ιδρύθηκε το 1893, με τη χορηγία του τραπεζίτη Χρηστάκη Ζωγράφου και το Ζάππειο Γυμνάσιο και Λύκειο θηλέων που ιδρύθηκε το 1875 με τη χορηγία του μεγάλου ευεργέτη Κωνσταντίνου Ζάππα, τα οποία λειτουργούν σήμερα ως μεικτά σχολεία.

Η επίσκεψή μας στο ιερό σύμβολο της Ορθοδοξίας, τον ναό της Αγίας του Θεού Σοφίας, εντυπωσίασε τους φοιτητές, αφού είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία του παγκόσμιου πολιτισμού. Θεωρείται ακόμη και σήμερα ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα μια και οι φημισμένοι αρχιτέκτονές του, ο Ανθέμιος από τις Τράλλεις και ο Ισίδωρος από τη Μίλητο, κατάφεραν μετά από απαίτηση του Ιουστινιανού, για πρώτη φορά στα χρονικά, σ' έναν τετράγωνο ναό, σύμβολο της πνευματικότητας, να τοποθετήσουν έναν στρογγυλό τρούλο, σύμβολο της επίγειας εξουσίας. Ο ναός αυτός, εκτός από την ασυναγώνιστη πολυτέλεια στην κατασκευή του ήταν για χίλια χρόνια ο μεγαλύτερος ναός στον κόσμο (5,5 στρέμματα) χωρητικότητας 23.000 ατόμων με τον μεγαλύτερο τρούλο (διαμέτρου 33 μέτρων) μέχρι την κατασκευή του ναού του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη. Ο ναός του Αγίου Πέτρου, ωστόσο, ολοκληρώθηκε σε 150 χρόνια, ενώ ο ναός της Αγίας Σοφίας μόνο σε 5 χρόνια και 10 μήνες. Εξίσου εντυπωσιακή ήταν και η επίσκεψή μας στη Μονή της Χώρας (Καριγιέ Τζαμί), την πιο σημαντική βυζαντινή εκκλησία μετά την Αγία Σοφία, με τα υπέροχα ψηφιδωτά και τις τοιχογραφίες, η ποιότητα των οποίων τα κάνει να θεωρούνται από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της βυζαντινής τέχνης σε όλο τον κόσμο. Η Μονή ιδρύθηκε πιθανότατα τον 3^ο αιώνα και ανακαινίσθηκε και επεκτάθηκε πολλές φορές στη συνέχεια. Η τελευταία ανακαίνιση έγινε από τον Θεόδωρο Μετοχίτη, μέγα λογοθέτη, από το 1316-1321, άνθρωπο με μεγάλη μόρφωση που αφιέρωσε τη ζωή του και μεγάλο μέρος της περιουσίας του στην αποκατάσταση του ναού και θεωρείται ο εμπνευστής της θαυμάσιας ψηφιδωτής εικονογραφικής διακόσμησης.

Από τα μνημεία του βυζαντινού πολιτισμού επισκεφθήκαμε την εντυπωσιακή κιστέρνα του Ιουστινιανού με μήκος 143 μ. και πλάτος 65 μ. που υποστηρίζεται από 336 μαρμαρίνους κίονες ιωνικού, κορινθιακού και δωρικού ρυθμού ύψους 9 μ. που είναι τοποθετημένοι σε 12 σειρές από 28 κίονες η καθεμία. Η κιστέρνα αυτή, όπως και άλλες μικρότερες που υπήρχαν, χρησίμευαν για αποθήκευση νερού ούτως ώστε η Κωνσταντινούπολη να μην παρουσιάζει λειψυδρία στις πολυάριθμες πολιορκίες που υπέστη στην υπερχιλιόχρονη ιστορία της.

Τον Βυζαντινό Ιππόδρομο που κατασκευάστηκε το 203 μ.Χ. από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Σεπτίμιο Σεβήρο και περατώθηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο με μήκος 400 μ., πλάτος 117 μ. και χωρητικότητα 100.000 θεατών.

Στον Ιππόδρομο υπάρχουν:

- Η γερμανική κρήνη, δώρο του Κάιζερ Γουλιέλμου Β' στον σουλτάνο Αβδούλ Χαμίτ Β' το 1898.
- Ο αιγυπτιακός οβελίσκος από πορφυρό μονόλιθο γρανίτη, ύψους 17 μέτρων, που μεταφέρθηκε το 390 μ.Χ. από τον Θεοδόσιο Α' από την Αίγυπτο. Χρονολογείται από την εποχή του Φαραώ Τουθμώση Γ' (1504-1450 π.Χ.).
- Η οφιοειδής στήλη με τον δελφικό τρίποδα που μετέφερε ο Μέγας Κωνσταντίνος από τον ναό του Απόλλωνα στους Δελφούς και ήταν αφιέρωμα των 31 ελληνικών πόλεων που νίκησαν τους Πέρσες στις Πλαταιές το 479 π.Χ. Η στήλη σχηματιζόταν από τα σώματα τριών φιδιών που στήριζαν με τα κεφάλια

τους έναν μεγάλο χρυσό τρίποδα, ο οποίος συγκρατούσε χρυσό αμφορέα που λεηλατήθηκαν από τους Σταυροφόρους το 1204.

- Η στήλη του Κωνσταντίνου Ζ' του Πορφυρογέννητου (913-919 μ.Χ.), το ορόσημο της Πόλης, λόγω του ύψους της που ήταν 32 μ.

Από τα μνημεία του οθωμανικού πολιτισμού επισκεφθήκαμε το μουσείο Τοπ Καπί που χτίστηκε με εντολή του Πορθητή και ήταν η κατοικία των Οθωμανών Σουλτάνων για 400 χρόνια. Μετατράπηκε σε μουσείο το 1923. Καταλαμβάνει έκταση 700 στρεμμάτων και περιβάλλεται από υψηλά τείχη μήκους 5 χλμ. Έχει πάρα πολλά πολύτιμα εκθέματα.

Το Τέμενος Σουλτάν Αχμέτ (Μπλε Τζαμί) που κατασκευάστηκε με εντολή του Σουλτάνου Αχμέτ Α' το 1609 μέχρι το 1616 που ήθελε να ξεπεράσει σε ομορφιά και μεγαλοπρέπεια την Αγία Σοφία.

Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Πόλης με πολυάριθμα και αξιόλογα εκθέματα από όλες τις περιόδους της ιστορίας της ανθρωπότητας που κάνουν το μουσείο αυτό να θεωρείται ένα από τα πέντε μεγαλύτερα του κόσμου.

Την Κλειστή Αγορά (Καπαλί Τσαρσί) που θεωρείται το αρχαιότερο εμπορικό κέντρο του κόσμου με 5.500 καταστήματα ποικίλων ειδών.

Επειδή το ταξίδι αυτό ενθουσίασε τους φοιτητές και τους λοιπούς συμμετέχοντες σκέφτομαι να επαναλαμβάνω κάθε χρόνο ταξίδια προσκυνήματα στις αλησμόνητες πατρίδες της Μικράς Ασίας, αρχής γενομένης, τον επόμενο χρόνο, από την Καππαδοκία που, όπως προανέφερα, είναι η γη των προγόνων μου.

Εὐτυχῶν μὴ ἴσθι ὑπερήφανος, ἀπορήσας μὴ ταπεινοῦ

Ὅταν εἶσαι εὐτυχῆς, νὰ μὴν εἶσαι υπερήφανος καὶ, ὅταν βρῖσκεσαι σὲ δυσκολίες, νὰ μὴν ταπεινώνεσαι

Κλεόβουλος